

Home-Start Familiekontakten Norge

Årsrapport 2011

Home-Start Familiekontakten (HSF) er et familiestøtteprogram som startet i England i 1973, av ildsjelen Margaret Harrison. I Norge ble den første avdelingen etablert i Trondheim kommune i 1995. Pr. 31.12.2011 er det 33 avdelinger fordelt på 13 fylker.

HSF er et frivillig og forebyggende tilbud for småbarnsfamilier som trenger hjelp og støtte i hverdagen.

Familiene må ha barn under skolealder.

Frivillige (familiekontakter) må gjennomføre et 24 timers forberedelseskurs som er likt i alle de 23 landene som bruker Home-Start som metode. Denne kvalitetssikringen er viktig, og etter kurset blir de kjent med en familie som er i en sårbar livssituasjon og som ønsker hjelp og støtte fra HSF. Familien får besøk i sitt eget hjem, 2-4 timer pr. uke, i ca ½ år.

Hver avdeling drives av en eller flere lønnede koordinatore. De har ansvaret for å rekruttere familiekontakter, avholde kurs og veilede, og koble de til den familien de passer best til, samarbeide med hjelpeapparatet og markedsføre tilbudet.

Det nasjonale kontoret, som har ansvaret for den nasjonale oppfølging, ble opprettet i 2000. Det var da 11 avdelinger i Norge og behovet for kvalitetssikring og videreutvikling var stort.

År	Avdelinger	Familier	Barn	Familiekontakter
2000	11	143	298	126
2001	13	168	322	141
2002	16	234	459	166
2003	16	285	593	249
2004	20	285	561	279
2005	23	428	871	411
2006	26	513	1075	455
2007	27	552	1079	467
2008	25	525	1097	399
2009	28	602	1200	421
2010	29	732	1552	490
2011	33	820	1702	605

Nasjonalt styre godkjente fire nye avdelinger i 2011, i Horten, Kongsvinger, Moss og Stange. 14 avdelinger har 10 års erfaring eller mer.

Samtlige avdelinger skriver egne årsrapporter som ligger til grunn for nasjonal rapport.

”Vanlige mennesker kan ha en uvanlig kapasitet til å gi og å dele. Godhet, omsorg, humor, optimisme, respekt, tillit: alle disse menneskelige kvaliteter står sentralt i vårt arbeid. (Margaret Harrison, grunnlegger).

Home-Start Familiekontakten

Det primære i HSF er ukentlige besøk i hjemmet. Det lages en avtale mellom familien og HSF avdelingen, slik at det er forutsigbare rammer for begge parter. Gjennom besøk av den samme familiekontakten uke etter uke, opplever familien økt selvtillit og støtte; de blir sett og hørt. Forskning peker på sammenheng mellom hva foreldre får tilført gjennom sitt nettverk og barnas situasjon. God kontakt med andre mennesker er viktig for å styrke foreldres omsorg for sine barn.

Folkehelseinstituttet anbefaler hjemmebesøksprogram rettet mot førskolebarn. Dette kommer frem i den nye rapporten ”Bedre føre var... Psykisk helse: Helsefremmende og forebyggende tiltak og anbefalinger,” som er utarbeidet av Folkehelseinstituttet på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet. I rapporten kan vi lese: ”Hjemmebesøk er funnet å være et godt virkemiddel for å oppdage begynnende problemutvikling og risikofylte oppvekstforhold hos familier flest. Etablering av hjemmebesøksprogrammer rettet mot førskolebarn er derfor blant de ti tiltakene som Folkehelseinstituttet anser som viktigst. Slike hjemmebesøksprogrammer er gode tiltak som kommunene kan bruke for å oppfylle sine forpliktelser når det gjelder forebyggende og helsefremmende arbeid.” HSF støtter dette fullt ut, og knytter all sin aktivitet og ulike oppdrag nettopp i familiens hjemmemiljø.

Home-Start Familiekontakten er et familiestøtteprogram hvor nettopp hjemmebesøk er det essensielle. At det er familiekontakter (frivillige) som utøver dette besøket er vesentlig, da familien opplever likeverdigheten som er en viktig del av HSF s grunnleggende prinsipper.

Mange HSF avdelinger har i tillegg til ukentlige besøk i hjemmet; tilbud om sosiale treff og sammenkomster, slik som småbarnstreff, familietreff m middager, enestående mødregruppe, guttegrupper osv. Familiene fortsetter å gå på de sosiale treffene og sammenkomstene etter at familiekontakten har avsluttet. Noen avdelinger har også tilbud om korte ferieopphold både vinter og sommer, samt julefeiring.

Organisasjonene som drifter HSF avdelingene får gaver fra stiftelser og legater som koordinator får i oppgave å dele ut til familier som trenger klær, julegaver og et ferieopphold. Her er det mange rørende historier! Barn som kommer tilbake til barnehage og skole etter sommerferien - og som for første gang kan fortelle om ferieopphold med nye opplevelser, og hvor de har fått nye venner.

HSF opplever en økning av familier som lever på grensen av fattigdom. Det er godt å kunne bidra til at barn får brukte skøyter og annet som gjør at de kan delta på lik linje med deres venner. Utgangspunktet for HSF er at vi ”låner bort” et medmenneske, og det er ikke penger eller ting involvert. Men det utelukker ikke at stiftelser og legater gir spesielt til HSF avdelinger ved juletider, noe som kommer nettopp fattige familier til gode.

Koordinatorene

Fra nasjonalt hold sier vi at koordinatorene må ha helse- og sosialfaglig bakgrunn/utdanning. Koordinatorene er blant annet førskolelærere, sykepleiere, helsesøstre, barnepleiere, barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere, familieveiledere, sosiologer, familierapeuter og Marte Meo veiledere. Koordinatorene ansettes lokalt, i den enkelte kommune eller organisasjon. De blir opplært og fulgt opp av nasjonalt kontor, og rapporterer både til sin lokale arbeidsgiver og til nasjonalt kontor.

Koordinatorene er den aller første personen i HSF som familien kommer i kontakt med. Hun/han skal sette seg inn i familiens behov, kunne videreformidle til annen hjelp og støtte der HSF ikke er aktuelt, koble familiekontakten til ”riktig” familie, rekruttere frivillige og avholde kurs.

En av koordinators viktigste oppgave er å være den gode støtten for familiekontakten; veilede, lytte og ha tid til samtale når behovet er der. De skal ta vare på familiekontaktene som er frivillige, og som ”lever av lyst og dør av tvang.”

Det kan være krevende for familiekontaktene å besøke småbarnsfamilier i en sårbar periode hver uke. Mødre som er deprimerte, foreldre som opplever å miste et barn, foreldre som har ekstra utfordringer med barn som er kronisk syke eller har nedsatt funksjonsevne.

Familiekontaktene blir kjent med familiens historie og får nære og gode relasjoner over tid. De opplever sorg og savn sammen med familien. Det er helt nødvendig at koordinator følger opp familiekontakten.

Koordinatorene må også være aktive i media lokalt, for å rekruttere nye frivillige til kurs. Kurset går over 24 timer, som regel tre timer en kveld pr. uke. Kursopplegget er oversatt og likt i alle land som bruker Home-Start som metode. Temaene er: Rollen som frivillige, engasjement og grenser, verdier og holdinger, besøk i familiens hjem, hvordan ta avskjed med familien og kommunens støttende nettverk.

Koordinatorene bruker sin kompetanse når det gjelder om familien trenger mer enn HSF, og veileder familien videre. I fjor var det 54 familier som ble ”loset” videre til blant annet familievernkontor, barnevern, krisesenter, DPS og BUP.

Koordinatorene yter stor respekt og anerkjennelse for sitt arbeid, og har god kontakt med lokale hjelpetilbud.

Familiene

60 % av familiene sier de har et lite nettverk.

43 % er alene om omsorgen for sine barn.

41 % er minoritetsspråklige, mot 37 % i fjor.

15 % av barna er kronisk syke eller har nedsatt funksjonsevne.

Mange familier har sammensatte utfordringer som gjør at de regnes med i flere av kategoriene.

Utsagn fra familiene

”Det føltes som vi hadde en tikkende bombe som ville sprengte, den har dere hjulpet oss å få vekk.”

”Vi har snakket sammen og da er jeg ikke ensom, vår situasjon er forandret!”
”Vi har fått venner for livet, mye bedre en forventet. Fått tilbake latter og glede i en tung tid.”
”Støtten fra min familiekontakt reddet meg fra fødselsdepresjon.”
”Hun har forandret livet vårt. Vi er kommet nærmere hverandre som familie!”
”Det er godt å kunne ringe henne når jeg får brev jeg ikke forstår.”
”Fikk støtte i en svært vanskelig periode som gjorde det lettere å håndtere hverdagen.”

Hvordan familiene får kjennskap til HSF

- 39 % av familiene blir tipset av helsestasjonene.
- 34 % av familiene tar selv kontakt, ofte gjennom websidene våre. Etter artikler i aviser, blader og innslag på TV, er det alltid mange som henvender seg.
- 27 % får vite om HSF gjennom barnevern, PPT, flyktningtjeneste, familievernkontoret, psykolog, lege, psykisk helseverntjeneste, barnehage, krisesenter, habiliteringstjeneste eller sykehus.

HSF har som mål at familien som ber om hjelp og støtte får snarlig svar, enten det er ledige familiekontakter eller ikke. Mens familien venter på en ledig familiekontakt som matcher deres behov, følger ofte koordinatorene opp med telefonsamtaler, et kort til jul osv; å bli sett også i denne venteperioden er et av varemerkene for HSF sitt arbeide.

Tilbakemeldinger fra hjelpeapparatet.

1. linjetjenesten og øvrig hjelpeapparat som har foreslått HSF til familiene – gir veldig positive tilbakemeldinger om at nettopp dette er et særdeles godt forebyggende tilbud. HSF er bevisste på at det metodiske prinsippet er frivillighet, og at kommunens hjelpeapparat ikke kan erstattes men suppleres med HSF. Dette er viktige samtaler som koordinator må ta i sin avdeling, ofte i samarbeid med oss nasjonalt.

Helsesøstre sier at noe av det unike med HSF er at vi kan stille på relativt kort tid og at det ikke er byråkratisk med søknadsskjemaer osv. Det blir også fremhevet at en familiekontakt er en god rollemodell som kan bety at familien ikke trenger ytterligere hjelp.

Familiekontaktene

- 56 % er i arbeid.
  - 44 % utgjør pensjonister, trygdede eller studenter.
- Alderen fordeler seg slik:
- 48 % er mellom 40-59 år.
  - 37 % er over 60 år
  - 15 % er mellom 20-39 år.

Dette er ganske likt tallene fra i fjor.

Foreldre som selv har fått hjelp og støtte av HSF, melder seg på kursene og ønsker å bli familiekontakter etter at de har kommet ”over kneika.” De har erfart at støtten de fikk fra HSF var god, og vil selv bidra til at andre opplever det samme.

Utsagn fra familiekontaktene:

”Dette gir meg så mye, jeg blir så glad når jeg ser at barna har det godt.”

”Det er en stor berikelse for meg også, jeg har lært masse om det spesielle i en annen kultur.”
”Dette skulle jeg ha begynt med lenge før! Ante ikke at det skulle gi meg slik energi!
”Koordinatoren min er suveren! Hun vet når jeg trenger et ekstra løft, og de sosiale sammenkomstene hun lager betyr mye for meg.”

Home-Start Familiekontakten til familier med kronisk syke barn og barn med nedsatt funksjonsevne.

Fra 2011 blir prosjektet ivaretatt som en integrert del av arbeidet nasjonalt. Gjennom syv år har vi dokumentert en verdifull og viktig innsats til disse familiene.

I 2011 er tallet 243 kronisk syke barn eller barn med nedsatt funksjonsevne.

De fleste familiene får hjelp i ½ -1 år, altså noe lenger enn øvrige familier i HSF.

30 % er minoritetsspråklige. Det skjer mye god integrering når en etnisk norsk familiekontakt besøker disse familiene hver uke.

Familiene sier at noe av det aller viktigste er at familiekontakten kommer hjem til dem.

Mange av familiene har et profesjonelt støtteapparat rundt seg, men det å få besøk regelmessig hver uke over tid av en og samme person er unikt.

Flere av familiene har barn som er under utredning, og de lever i usikkerhet om hvordan det går med barnet i fremtiden. Familiekontakten bidrar som et likeverdig medmenneske, og representerer en forskjell fra det offentlige tjenesteapparat.

Når det gjelder behov for avlastning, har flere av familiene fått avslag fra det offentlige hjelpeapparatet med begrunnelse i barnas alder, altså at man ikke anser at barnets funksjonsnedsettelse innebærer større omsorgsbyrde for foreldrene enn med jevnaldrende funksjonsfriske barn. Andre familier har vedtak om avlastning, men det er store problemer med rekruttering sånn at det blir svært lang ventetid før tiltaket kan iverksettes. I disse familiene kan HS bidra med en familiekontakt.

Familiene gir uttrykk for at de får god hjelp fra familiekontakten. Det trekkes fram som positivt at HSF er et lavterskeltilbud, at ventetiden er kort og at fokuset på frivillighet gjør at hjelpen ikke blir klientskapende. Flere av familiene sier at det å kunne gi oppmerksomhet til funksjonsfriske søsken er svært verdifullt for dem.

Mange familier i målgruppen har flere offentlige kontor å forholde seg til, og det kan være vanskelig å forstå alle skriv og avtaler og hva som blir sagt. Familiekontakten er en uvurderlig støtte her. Spesialisthelsetjenesten har gitt tilbakemelding om at i mange tilfeller er familiene mer mottagelig for hjelp når de har hatt eller har hjelp fra Home-Start Familiekontakten. Kvalifiseringssenteret for innvandring ga tilbakemelding om at mange av familiene synes å ha et mer optimistisk syn på det å få hjelp fra både nettverk og hjelpeapparatet.

Familiene har en langtidsslitasje og det er mye sorg som skal bearbeides. Familiekontaktene møter dette og det er nødvendig at dette følges opp med veiledning fra koordinator.

Noen familiekontakter er personer med mye kunnskap og erfaring og synes det er uproblematisk å gå inn til familier med store utfordringer. Andre ønsker ”lettere” familier og det er familier nok til alle.

Utfordringen for HSF har vært å informere hjelpeapparatet om hvordan vi jobber, prinsipper og metoder. Det er ikke alle i hjelpeapparatet som forstår forskjellen på ansatte og frivillige. Men gjennom gode erfaringer hjelpeapparat har fått, ser vi at forståelsen blir større etter hvert.

Aktiviteter nasjonalt.

- Det er gjennomført to samlinger for landets familiekontakter. I Gamle Logen 23. mai var det 140 familiekontakter til stede fra 24 avdelinger. Kjersti Børsum foreleste om flerkulturell kommunikasjon. Familiekontaktene uttrykker glede over å treffe hverandre og se at de er mange! Dette er vår takk for deres store innsats.
- 1. oktober var det samlet 35 familiekontakter fra Tromsø, Mo i Rana, Trondheim, Stjørdal og Steinkjer, på Meyergården hotell i Mo i Rana. Ordfører åpnet og det ble også markert at HSF i Rana var 10 år.
- Vår årlige to dagers samling/arbeidsseminar for koordinatorene fant sted på Olavsgaard. Magne Raundalen som sitter i styret vårt, hadde et inspirerende og interessant foredrag om "Perspektiver på oppvekst." Den andre dagen arbeidet vi i grupper, med aktuelle problemstillinger som vi nasjonalt hadde forberedt. Vi hadde også invitert HSF Sverige, og de fikk anledning til å fortelle om sin avdeling i Alingsås.
Nasjonalt styre var invitert og styreleder Leif Jarle Theis innledet med "Det lille ekstra, den store forskjellen." Han snakket også om styrets rolle.
- På våren hadde vi tre regionale samlinger. Alle avdelingene bidrar til utviklingen av HSF i Norge. Kontakten som nasjonalt kontor har med hver enkelt koordinator, er en del av kvalitetssikringen, og vi er lett tilgjengelige ved spørsmål som måtte dukke opp i koordinators hverdag. Det kan være drøftinger som gjelder familier, familiekontakter eller samarbeidet med hjelpeapparatet.
- Det er gjennomført opplæring av seks nye koordinatører, hvor vi går gjennom frivillig innsats egenart, hvilke familier kan HSF hjelpe og støtte, hvordan siles frivillige som melder seg, og aktuelle temaer og dilemmaer de vil få i sitt arbeide.

Alle ansatte på nasjonalt kontor, bidrar på kurskveldene i de forskjellige HS avdelingene over hele landet.

Vi har deltatt på mange aktuelle konferanser og hatt informasjonsmøter i kommuner og i organisasjoner, noe som betyr mye reising. Markedsføringen av HSF er et kontinuerlig arbeid. Og vi har nesten 600 tilhengere på Facebook!

Aktiviteter internasjonalt

I 2011 ble det internasjonale Home-Start kontoret (2 ½ ansatt) i London nedlagt. På grunn av finanskrisen uteble midler som før var gitt av stiftelser, selskaper og bemidlede personer i UK. Home-Start Worldwide består av samtlige land HS land, og sammen har vi funnet frem til hvordan vi skal arbeide videre. Internasjonalt nettverk vil alltid bestå, da alle land har kontinuerlig kontakt via e-post. Vi drøfter og utveksler erfaringer og har hatt et godt og utviklet fellesskap siden 1999.

De aller viktigste oppgavene er blitt fordelt til UK, Australia og Nederland. Det vil fortsatt være et internasjonalt styre.

Norge bidrar med veiledning til HS Sverige.

Vi har kontinuerlig og verdifull kontakt med grunnleggeren Margaret Harrison.

I oktober var 20 land samlet i Athen. Temaene vi arbeidet med var:

- Kvalitetssikring - hva ser vi etter?
- Aktuell forskning på effekten av HS.

- Styrke og robusthet i familiene, hvordan ser vi den?
- Ingen barn skal oppleve omsorgssvikt.
- Diskusjonskafe
- Veien videre.

Nasjonalt styre 2011

Det er avholdt fire styremøter, og styret har behandlet 43 saker: Godkjenning av fire nye avdelinger, arbeid med og godkjenning av budsjett, regnskap, handlingsplan, årsrapport og gjennomgang av vedtekter, søknad til BLD, ansettelse av 50 % konsulentstilling, samt en rekke orienteringssaker.

Styret har bestått av:

Leif Jarle Theis	Styreleder (Kirkens bymisjon Bergen)
Magne Raundalen	Barnepsykolog
Kjell Erik Øie	Plan Norge
Lindis Evja	Frelsesarmeen
Gerd Annexstad	Familiekontakt
Inger Johanne Seland	Koordinator
Hanne Bech Ligaard	Koordinator (tom 18.09.11)
Eva Eidem	Koordinator (fra 28.11.11)

Ansatte på nasjonalt kontor:

Wenche Heimholt Isachsen	Nasjonal koordinator 100 %
Wenche Øyen	Prosjektleder/konsulent 50 %
Britt Nordhagen	Konsulent 50 % fra 01.09.11

Tilbakeblikk og veien videre for HSF i Norge.

Siden nasjonal oppfølging startet for 11 år siden kan vi se tilbake på en tilfredsstillende vekst og utvikling, med i gjennomsnitt to nye avdelinger hvert år.

Vi legger ned mye arbeid i kvalitetssikringen, både når det gjelder nye kommuner og organisasjoner som vil starte opp, og ved at nye koordinatorene får en omfattende opplæring om sitt arbeid. Sammen med koordinatorene ser vi på hvordan kursopplegget for familiekontakter fungerer, for å sikre oss at det tilfredsstillende utfordringene familiekontaktene opplever.

Utfordringene er fortsatt at hjelpeapparatet til tider foreslår HSF for familier som har for omfattende hjelpebehov. Mange kommuner har ikke tilbud å stille opp med, og vil derfor gjerne bruke HSF. Her må koordinatorene fortsette sin gode jobb med å være i god dialog med lokalt hjelpeapparat. HSF må aldri bli en erstatning for lovpålagte tjenester.

Koordinatorene har en viktig rolle i vårt arbeid, og de er godt rustet for sine oppgaver. Mange tar ulike videreutdanninger mens de er koordinatorene, da de ser behov for mer kunnskap om bla veiledning og flerkulturell forståelse.

Nasjonal oppfølging er helt nødvendig for utviklingen av HSF i Norge, vi arbeider godt sammen med den enkelte lokale avdelingene.

HSFN takker for det gode samarbeidet vi har hatt med BLD i alle år. Dere har vist interesse og vilje for HSF s forebyggende og frivillige tilbud, og lyttet til vekst og utvikling med entusiasme.

Vennlig hilsen

Leif Jarle Theis (sign.)
Styreleder
08.03.12

Wenche Heimholt Isachsen
Nasjonal koordinator

Vedlegg:
Revisorattestert regnskap 2011
Diverse avisoppslag om HSF
”De gode historiene”
Handlingsplan 2012

Nasjonal koordinator Wenche Heimholt Isachsen, styremedlem Magne Raundalen, konsulent Wenche Øyen og konsulent Britt Nordhagen.